

**TANMENET A BERZSENYI DÁNIEL GIMNÁZIUM 8. C OSZTÁLYA SZÁMÁRA MAGNYELV ÉS
IRODALOM TANTÁRGYBÓL A SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „A” VARIÁCIÓJÁNAK
FIGYELEMBEVÉTELÉVEL**

A tanmenet külön nyelvtan és külön irodalom részt tartalmaz, mert a leíró nyelvtant nem lehet nem megtanítani. Nyelvtan órákon igen gyakran használtuk az aktuális irodalmi anyagrészes szövegeit.

IRODALOM

A felhasznált tankönyvek és segédanyagok: Arató-Pála: Bejáratok, Kitérők

A Sulinova Szövegértés - szövegalkotás az „A” variáns munkafüzetek különböző évfolyamokról

Trencsényi-Waldapfel Imre: Mitológia

A tanmenet a ténylegesen megvalósított folyamatot rögzíti. A tervezett ettől némiképp eltért. A változásokat a tanulói érdeklődés, szövegértési szint és érettség befolyásolta. A leglényegesebb változás, hogy a mitológia modul jóval terjedelmesebb lett, hogy egyéni, páros és csoportos szövegértési gyakorlatokat végezhesünk, s hogy sok történetet ismerjenek meg a tanulók. A tervezett tananyag Hoffmann Az arany virágcserep c. kisregénye lett volna, hogy megvizsgálhassuk, hogyan jelentkezik a mítoszteremtés egy romantikus történetben. E regény elemzési munkáira egyelőre éretlennek bizonyult az osztály egy része.

Előzmények: a 7. évfolyamon három nagyobb tananyagegységet vettünk át: kisfiúk és nagyfiúk, novellaelemzések és Golding A legyek Ura; ritmus és vers: bevezetés a líra világába; Petőfi humora.

Az utolsó rész folytatását jelenti a humor vonalon A fősvény és a Don Quijote; a mítosz és Homérosz rész pedig már a kronologikus tananyag-feldolgozás nyitánya. Ugyanakkor mivel a két év alatt epikával is, lírával is drámával is találkoztunk, mindegyik műnembe tartozó művek olvasásában, elemzésében és értelmezésében némi gyakorlatra tett szert az osztály.

óraszám	Az óra anyaga	Egyebek: előzmények, felhasznált szöveg, munkaforma stb.
1.	Az év programja	
dráma modul		
2.	Mi a dráma, dráma és színház?	Hf.: anyaggyűjtés Molière-ről
3.	Mit tudunk Molière-ről?	az anyaggyűjtés módozatainak megbeszélése
4.	Drámaolvasási gyakorlat	a nyitó jelenet csoportos feldolgozása
5.	Drámaolvasási gyakorlat	I./ 2-3. jelenet csoportos feldolgozása
6.	Drámaolvasási gyakorlat	különböző jelenetek komikumforrásának megkeresése csoportos munkaformában
7.	Komikus konfliktus, vígjátéki megoldás	az előző órai tapasztalatok összegzése

8.	Harpagon és gyerekei	Kinek van igazsága? Mit is mondhat ma nekünk a darab?
9.	Drámajáték az eddig feldolgozott jelenetekből	Mi is a különbség az olvasott és az eljátszott jelenetek között? Mi hat a befogadóra?
10.		a 2. óra elmélete gyakorlatban
11.	Témazáró dolgozat	
12.	Karinthy: Magyarázom a bizonyítványom	féloldalas dráma – mit is mondhat a másik fél?
13.	Karinthy: Naplóm	hf.: anyaggyűjtés Cervantesről
barátság és segítség modul		
14.	Mit tudunk C.-ről? Don Quijote	közös vázlatírás mi a bolondság oka
15.	Don Quijote	a segítség módzatai
16.	Don Quijote	kik az igazi segítők
17.	Don Quijote	a segítség és a barátság kérdései; a halállokai
18.	Don Quijote - összefoglalás	elmetérkép és hagyományos vázlat
19.	Dolgozat	
mitológia modul		
20.	Mi a mitológia?	vallás és mítosz; a mítoszok fennmaradása, források – hallás utáni szövegértés
21.	Teremtésmítoszok	dél-amerikai, afrikai, egyiptomi
22.	A görög teremtésmítosz	h.f.: az istengenerációk változását elolvasni
23.	Görög mitológia - istengenerációk	politeizmus, antropomorf istenek, hatalmi harc h.f.: Prométheusz mítoszáat elolvasni
24.	Görög mitológia - Prométheusz	mitől ember az ember?
25.	Görög mitológia - Prométheusz	bűn, bűnösség, büntetés, bosszúállás, hatalmi harc h.f.: Pandora mítoszáat elolvasni
26.	Görög mitológia – Pandora	
27.	Görög mitológia - Özönvíz és a bűn kérdése	bibliai párhuzam
28.	Az Olümposz világa	csopartos szövegértési gyakorlat a Trencsényi-szöveg alapján
29.	Dolgozat	
30.	Perszeusz mítosza – a jóslat és a sors a görög mitológiában	Koop feldolgozás
31.		
32.	Az aranygyapjú története, az Argonauták - jóslatok	az Iliász előkészítése
33.	Az aranygyapjú története, az Argonauták - vendégjog	az Odüsszeia előkészítése
34.	Az aranygyapjú története, az Argonauták – Iaszón és Médeia	a szerelem ereje, az idegenség kérdése párhuzamos történet: Thészeusz és Ariadné 34-37. óra
35.	Az aranygyapjú története, az Argonauták - Iaszón és Médeia	hogyan segít Médeia
36.	Az aranygyapjú története, az Argonauták – az esküszegés szerepe a mítoszban	kinek tartozik hűséggel az ember? mi a hűség határa? Van-e?
37.	Az aranygyapjú története, az	Vita Iaszón és Médeia bűneiről, azok összefüggéséről

	Argonauták – a bűnösség	
38.	Az aranygyapjú története, az Argonauták - összefoglalás	próbatételek; Héraklész
39.	A héroszok világa	Héraklész
40.	Dolgozat	
41.	Dolgozatjavítás	
hősepika modul		
42.	A mitológiai történetek összefüggése, a mitológia mint háló; mondakörök	mítoszvilág és mesevilág különbsége h.f.: kiselőadások a trójai mondakör előzményeiről: Péleusz-Thetisz, Erisz almája; Hekabé álma; Helené kérései; Akhilleusz és Odüsszeusz bevonása a háborúba; Auliszban, jóslatok
43.	H: novellaelemzés	
44.	H: novellaelemzés	
45.	Homérosz és a trójai mondakör	kiselőadások
46.	Homérosz és a trójai mondakör	kiselőadások
47.	Homérosz – Schliemann - Trója	a történelem órai ismeretek frissítése; vázlatírási gyakorlat
48.	Énekmondás és eposz az eposz műfaja	
49.	Eposzi kellékek	hogyan alkalmazzuk elméleti ismereteinket? Választás szerint egyéni vagy páros szövegértési munka
50.	Eposzi kellékek	Választás szerint egyéni vagy páros szövegértési munka
51.	Dolgozat	
52.	Az Iliász – idő, cselekmény, szerkezet	lineáris cselekményvezetés és kitérők
53.	Szövegolvasási gyakorlat – Iliász 1. ének	harag, rivalizálás; egyéni véleményalkotás; vita koop
54.		
55.		
56.		
57.		
58.	Istenek és emberek harca, azok összefüggése	kétszintű cselekmény
59.	Iliász, összefoglalás	a harag alakváltozatai; Akhilleusz és Hektór mint hőseszmények
60.	Odüsszeia; hős, cselekmény, szerkezet	ki mit ismer a történetből
61.	A mű időszerkezete	a linearitás és a párhuzamosság másik változata, az istenek megváltozott szerepe
62.	Od. kalandjai: Küklopeia	hallás utáni szövegértés
63.	Neküia	hallás utáni szövegértés – Agamemnón mint ellenpélda
64.	Kalandok: ki miért felelős?	vita
65.	Kalandok – Odüsszeusz tanulása	másik hőseszmény
66.	Az éves munka értékelése	

NYELVTAN

A felhasznált tankönyvek és segédanyagok

Antallné - Raátz: Magyar nyelv és kommunikáció (tankönyv és munkafüzet)

Tanári kincsestár – Magyar nyelv

A tanmenet a ténylegesen megvalósított folyamatot rögzíti. A tervezett ettől némiképp eltért. A változásokat az újra és újra előkerülő hiányosságok (leíró nyelvtan) és a nagyon eltérő szókinccs okozta. Célom az volt, hogy a játékos szókinccsfejlesztési és stílusgyakorlatok a gazdag szókinccsű tanulóknak is élvezetet nyújtsanak, és a nagyon ki szókinccsel rendelkezőknek segítsenek a hátrányokat csökkenteni. A rendkívüli mennyiségű ilyen tananyagú óra lehetetlenné tette a tananyag elvégzését, viszont az összetett mondat témaköre előkészített az egyszerű mondatok elemzésével foglalkozó órákon.

Előzmények: a 7. évfolyamon három nagyobb tananyagegységet vettünk át: a hangtant, a szófajtant, az egyszerű mondatból pedig alanyt, az állítmányt, a tárgyat és néhány határozófajtat. Igen sok volt a helyesírási készségfejlesztő óra.

óraszám	Az óra anyaga	Egyebek: előzmények, felhasznált szöveg, munkaforma stb.
1.	Ismétlés: szófaj és mondatrész	
2.	Ismétlés: határozók	
3.	Az ok- és a célhatározó	
4.	Ismétlés: az igenevek	képzők, fajták, felismerés – egyéni munka
5.	Ismétlés: az igenevek	lehetséges mondatrészi szerepek; ism: alany, tárgy
6.	Ismétlés: az igenevek	nyelvhelyességi kérdések
7.	Ismétlés: az igenevek	az igenevek sűrítő szerepe
8.	Dolgozat	
9.	Szókinccsbővítő játékok	szókígyó – szókereső - szómagyarázat
10.	Szókinccsbővítő játékok	szókígyó – szókereső - szómagyarázat
11.	Szókinccsbővítő játékok	szókígyó – szókereső – szómagyarázat
12.	Szókinccsbővítő játékok	szókereső a négyzetben – szómagyarázat, csoportosítási lehetőségek, szempontválasztás
13.	Szókinccsbővítő játékok	szókereső a négyzetben – rokon értelműek
14.	Szókinccsbővítő játékok	szókereső a négyzetben – rokon értelműek
15.	Szókinccsbővítő játékok	alá- és fölrendelt fogalmak szerinti csoportosítás
16.	Szókinccsbővítő játékok	szójelentés kikövetkeztetése szövegből
17.	Felmérés: mit jegyeztünk meg, mit tudunk használni	
18.	Az ok- és a célhatározó	az ok és a cél összefüggése az időbeliséggel
19.	Szókinccsbővítés	
20.	Szókinccsbővítés	
21.	Elemzési gyakorlatok: határozók és	

	kifejező eszközeik	
22.	Elemzési gyakorlatok: határozók és kifejező eszközeik	
23.	Elemzési gyakorlatok: határozók és kifejező eszközeik	
24.	Elemzési gyakorlatok: határozók és kifejező eszközeik	
25.	Jelentéstani gyakorlatok: többjelentésűség, azonos alakúság; a részeshatározó	
26.	Jelentéstani gyakorlatok: többjelentésűség, azonos alakúság; a részeshatározó	
27.	Jelentéstani gyakorlatok: többjelentésűség, azonos alakúság; a részeshatározó	
28.	Stílus és szókincs: szinonimák	h.f.: szinonimagyűjtés, szótárkeresés
29.	Szókincs: határozószók	
30.	Szókincsfejlesztő és mondatelemzési gyakorlatok	
31.	Szókincsfejlesztő és mondatelemzési gyakorlatok	
32.	Dolgozatjavítás	a 29. irodalomórán írt dolgozat javítása: szókincs vonzatok
33.	helyesírási gyakorlatok	a 29. órán írt irodalomdolgozat hibáinak alapján egybe- és különírás
34.	helyesírási gyakorlatok	
35.	memória és helyesírás	kivetített szöveg reprodukálása
36.	memória és helyesírás	kivetített szöveg reprodukálása
37.	helyesírási felmérő	
38.	Vonzatok	
39.	H állandó	
40.	H állandó	
41.	A határozók rendszerezése	
42.	A határozók gyakorlás, összefoglalás	önálló munka, páros munka
43.	A határozók tz.	
44.	Dolgozatjavítás	
45.	A jelzők	
46.	A minőség és a kijelölő jelző	
47.	A mennyiségjelző	ism.: a számnév lehetséges mondatrészi szerepei
48.	A mennyiségjelző	
49.	A birtokviszony grammatikája a magyar nyelvben	a birtokviszonyt kifejező toldalékok
50.	Birtokos jelző	
51.	Többszörös birtokviszony	
52.	Az értelmező jelző	
53.	A jelzők szórendje és toldalékai	
54.	Jelzők: összefoglalás	
55.	Dolgozat	

56.	Komplex mondatelemzési, szófaji és szóelemzési gyakorlatok	páros munka
57.	Komplex mondatelemzési, szófaji és szóelemzési gyakorlatok	páros munka
58.	Komplex mondatelemzési, szófaji és szóelemzési gyakorlatok	páros munka
59.	Komplex mondatelemzési, szófaji és szóelemzési gyakorlatok	páros munka
60.	Dolgozat	
61.	Szókincsjáték: rokon értelmű szavak keresése stílusminősítések	
62.	Szókincsjáték: rokon értelmű szavak keresése stílusminősítések	
63.	Szótártan	csoportmunka: egy kiadott szótár jellemzése
64.	Az év értékelése	